

живот, а нарочито оних из „нижег дела друштвене пирамиде“ долази и до појаве новог типа странке – масовне коју оличава бројно чланство и добра организација чије тежиште представља активност чланова на решавању не само политичких, него и економских и социјалних питања.

Кадровске партије (по Дивержеу) се ослањају на угледне појединце који се ангажују само у време избора ради успостављања и одржавања контакта с кандидатима и који својим утицајем, именом, новцем и престижом који уживају прибављају гласове свом кандидату и обезбеђују његову победу на изборима. Док кадровске странке рачунају на појединца, његову моћ новца и вештину у руковођењу бирачима и организовању изборне борбе, дотле се масовне странке ослањају на бројно чланство и његову чланарину којом се финансира редовна активност странке и избори. Зато Диверже закључује да су масовне странке пронашли социјалисти „с циљем да реше проблем спровођења изборних кампањи за своје кандидате који нису могли да рачунају на финансијску подршку капиталиста. У одмеравању снага једне странке према другој; избору између утицаја новца, моћи и престижа појединца и вештине руковођења изборима с једне стране и добре организације са масовним чланством с друге стране, Диверже се приклонио овом другом, прогнозирајући да ће масовне странке да потисну кадровске. Аргументе за ову тврдњу Диверже налази у чињеници да ће из сукоба ове две странке, масовне изаћи као победник јер су боље припремљене за ту борбу, док би кадровске странке као продукт прошлог времена (да би опстале) морале да прихвате структуру и организационе обрасце својих конкурената. Посебну врсту масовних странака (по Дивержеу) представљају комунистичке и фашистичке странке због сличних карактеристика иако су по свом идеолошком и социјалном бићу супротстављене. Сличност ових двеју странака је у израженој централизацији, непримерености парламентарној демократији и приврженост средствима илегалног деловања према владајућем режиму.

Са становишта односа странке према владајућем поретку разликују се револуционарне и странке друштвеног status quo-а. Револуционарне (какве су рецимо комунистичке) настоје да свим средствима изазову рушење постојећег друштвеног поретка и успоставе систем нових односа и друштвене организације. Ове друге, пак, ограничавају се на деловање унутар постојећег друштвеног система с циљем одржавања постојећег друштвеног и политичког поретка и успостављених односа. Постоје још